

آزمون اندازه‌گیری ۱۲ مهارت

آزمون توانایی‌های روانی - زبانی ایلینویز

دکتر آدیس کراسکیان

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

آزمون توانایی‌های روانی - زبانی ایلینویز در سال ۱۹۶۸ توسط ساموئل کرک^۴، جیمز مکاری^۵ و وینیفرد دی. کرک^۶ براساس فرم قبلی آن، که در سال ۱۹۶۱ توسط ساموئل کرک ساخته شده بود، مورد تجدید نظر قرار گرفت. فرایند روانی-زبانی که به وسیلهٔ این آزمون اندازه‌گیری می‌شود، ۱۲ مهارت یا توانایی را در برمی‌گیرد. هر یک از این توانایی‌ها به وسیلهٔ یک خرده آزمون اندازه‌گیری می‌شود. توانایی‌های مورد اندازه‌گیری به وسیلهٔ این آزمون به شرح زیرند (شریفی، ۱۳۸۶):

● توانایی‌های سطح تجسمی یا سطح بازنمایی^۷

۱. فرایند دریافت: دریافت یعنی توانایی فرد در درک، تشخیص و معنا بخشیدن به محرک‌های دیداری و شنیداری.
 - ۱-۱. دریافت دیداری
 - ۱-۲. دریافت شنیداری
۲. فرایند سازمان دادن (تداعی): براساس فرایند سازمان دادن، شخص نمادهای دیداری و شنیداری و اطلاعات دریافتی را به تجارب قبلی خود و به یکدیگر ربط می‌دهد و به آنها معنا می‌بخشد.
 - ۲-۱. تداعی دیداری - حرکتی
 - ۲-۲. تداعی شنیداری - کلامی
۳. فرایند بیانی: شامل توانایی کودک در بیان افکار و مفاهیم ذهنی خود از طریق بیان کلامی و بیان حرکتی.
 - ۳-۱. بیان کلامی
 - ۳-۲. بیان حرکتی

● توانایی‌های سطح خودکار^۷

در این سطح عملکرد فرد کمتر ارادی است و به صورت یکپارچه و

در مدارس ابتدایی، به ویژه در کلاس‌های پایین‌تر، اغلب به دانش آموزانی برخورد می‌کنیم که هر چند از نظر هوش بهنجار یا نزدیک به سطح بهنجارند، در یادگیری خواندن، نوشتن و حساب کردن و دیگر فعالیت‌های تحصیلی مشکل دارند. این گونه کودکان اغلب تا پیش از ورود به دبستان شناخته نمی‌شوند اما پس از ورود به دبستان و شروع آموزش رسمی، به تدریج نارسایی‌ها و مشکلات آنان آشکار می‌گردد. برخی از این کودکان در یک زمینه و بعضی دیگر در چند زمینه با مشکل یادگیری مواجه‌اند. در بیشتر موارد، مشکلات یادگیری این دانش آموزان در زمینهٔ خواندن و نوشتن است. امروزه این گونه کودکان را در گروه کودکان دارای ناتوانی یادگیری^۱ طبقه‌بندی می‌کنند. در اغلب موارد، ناتوانی این قبیل کودکان از نارسایی در درک و بیان کلامی و مهارت‌های ارتباطی ناشی می‌شود (شریفی، ۱۳۸۶).

● آزمون توانایی‌های روانی - زبانی ایلینویز

آزمون توانایی‌های روانی - زبانی ایلینویز^۲ (ITPA) برای تشخیص اختلال و نارسایی در خواندن و مهارت ارتباطی، به ویژه ارتباط کلامی، به کار می‌رود. فرایند ارتباطی مستلزم دریافت پیام، تعبیر و تفسیر ذهنی آن و دادن پاسخ کلامی یا واکنش غیر کلامی (حرکتی) متناسب با تفسیری است که از دریافت پیام به عمل آمده است. بدین معنا که شخص ابتدا از طریق کانال‌های ارتباطی (مانند بینایی یا شنوایی) پیامی را دریافت می‌کند. سپس پیام دریافت شده را براساس تجارب و آموخته‌های قبلی خود دربارهٔ پیام مورد تعبیر و تفسیر قرار می‌دهد و به آن معنا می‌بخشد، و سرانجام از طریق کلامی و یا حرکتی به آن پاسخ می‌دهد (شریفی، ۱۳۸۶).

● تعیین رابطهٔ آزمون با هوش. همبستگی میان نمرهٔ کل آزمودنی‌ها در آزمون روانی - زبانی ایلینویز و نمرهٔ آنان در آزمون هوشی گودیناف - هریس^{۱۱} مورد محاسبه قرار گرفته و ضریب ۰/۶۴ به دست آمده است. ● بررسی نمرهٔ کل آزمودنی‌ها در گروه‌های سنی و نمرهٔ آنها در خرده آزمون‌های دوازده‌گانه نشان داده است که با افزایش سن آزمودنی‌ها نمره‌های آنها افزایش می‌یابد. نتایج نشان دهندهٔ روایی آزمون برای سنجش توانایی‌های روانی - زبانی آزمودنی‌های پژوهش است. پی‌نوشت

1. learning disability
2. Illinois Test of Psycholinguistic Ability (ITPA)
3. Samuel Kirk
4. James Mc Carthy
5. Winifred D. Kirk
6. representational level
7. automatic level
8. reliability
9. test-retest
10. validity
11. Goodenough-Harris

منابع

۱. رضویه، اصغر؛ شهلا البرزی و لعیاش؛ انطباق و هنجاریابی آزمون توانایی‌های روانی - زبانی ایلینویز (ITPA). مجلهٔ روان‌شناسی و علوم تربیتی. شمارهٔ ۱، (۱۷۹) - (۱۶۳)، ۱۳۸۱.
۲. شریفی، حسن پاشا؛ نظریه و کاربرد آزمون‌های هوش و شخصیت، تهران، انتشارات سخن، ۱۳۸۶.

- سازمان یافته جلوه‌گر می‌شود.
۴. فرایند تکمیل: منظور توانایی شخص در کامل کردن محرک‌هایی است که به صورت ناتمام ارائه می‌شوند؛ مانند جمله‌ها، کلمات یا تصاویر ناتمام.
 - ۴-۱. تکمیل دستوری
 - ۴-۲. تکمیل دیداری
 - ۴-۳. تکمیل شنیداری
 - ۴-۴. ترکیب اصوات
 ۵. توالی حافظه: منظور از توالی حافظه، یادآوری محرک‌های دیداری یا شنیداری از طریق حافظهٔ کوتاه مدت است؛ به همان صورت که به شخص ارائه می‌شود.
 - ۵-۱. توالی حافظه شنیداری
 - ۵-۲. توالی حافظه دیداری

● هنجاریابی در ایران

رضویه، البرزی و بشاش (۱۳۸۱) پژوهشی را با هدف انطباق و هنجاریابی آزمون توانایی‌های روانی - زبانی (ITPA) در ایران انجام داده‌اند. گروه نمونهٔ پژوهش شامل ۵۷۰ پسر و دختر پیش‌دبستانی و دبستانی بوده است. برای بررسی اعتبار^۸ از روش بازآزمایی^۹ با فاصله زمانی ۶ تا ۸ هفته استفاده شده که ضرایب به دست آمده بین ۰/۷۰ تا ۰/۹۴ بیانگر اعتبار قابل قبول آزمون در جامعهٔ پژوهش است. روایی^{۱۱} آزمون نیز به دو روش مورد بررسی قرار گرفته است: